

2008-03-17

PERSCOMMUNIQUÉ

Banencreatie, banenverlies en deelname van de ondernemingen aan de internationale handel *door M. Pisu*

NBB Working Paper No 130 - Research Series

Het onderzoek naar de impact van het globaliseringsproces op de werkgelegenheid is traditioneel gebaseerd op gegevens per bedrijfstak of per land. Volgens de gebruikelijke economische handelstheorieën zal de liberalisering van de handel aanleiding geven tot werkgelegenheidsverschuivingen van de bedrijfstakken die concurreren met de invoer naar de uitvoergerichte bedrijfstakken, overeenkomstig hun comparatieve voordeel. Toch blijkt in het grootste gedeelte van de empirische literatuur geen dergelijk proces van werkgelegenheidsverschuivingen tussen de bedrijfstakken te zijn vastgesteld. De meeste verschuivingen lijken plaats te vinden binnen de bedrijfstakken zelf, hoe eng ze ook worden gedefinieerd, in plaats van tussen de bedrijfstakken onderling. Talrijke empirische studies hebben bevestigd dat dit te wijten is aan de heterogeniteit op ondernemingsniveau. Elke bedrijfstak van de economie is samengesteld uit ondernemingen met een verschillend productiviteitsniveau en groeitempo. Dit feit geeft aanleiding tot een omvangrijk proces van werkgelegenheidsverschuivingen binnen elke bedrijfstak, waarbij een aantal ondernemingen een expansie zullen doormaken en banen zullen creëren, terwijl andere zullen inkrimpen en banen zullen afstoten. Dit zal gebeuren ongeacht het comparatieve voordeel dat hun activiteitstak kenmerkt.

De afgelopen tien jaar is uit een grote hoeveelheid aan empirische onderzoeksresultaten met betrekking tot de internationale activiteiten op ondernemingsniveau ook gebleken dat de ondernemingen die actief zijn op de internationale markten, verschillen van de zuiver binnenlandse ondernemingen. De eerste zijn over het algemeen productiever, hebben meer werknemers in dienst, en groeien sneller. Deze gestileerde feiten werden onlangs opgenomen in een nieuwe categorie van theoretische modellen gebaseerd op heterogene ondernemingen, in plaats van op de representatieve onderneming. Deze modellen relateren het proces van intra-industriële werkgelegenheidsverschuivingen aan de ondernemingsspecifieke aanwezigheid op de internationale markten. Omdat het opzetten van een internationale handelsactiviteit een dure aangelegenheid is, zullen slechts enkele ondernemingen dit effectief kunnen doen. Deze ondernemingen zullen een expansie kennen en banen kunnen creëren, terwijl de andere zullen inkrimpen en banen zullen afstoten als gevolg van de buitenlandse concurrentie.

Volgens deze nieuwe categorie van internationale handelsmodellen zijn de keuzes inzake de uitvoer, de invoer en de buitenlandse directe investeringen verantwoordelijk voor alle banencreatie en banenverlies, evenals voor de hieruit voortvloeiende werkgelegenheidsverschuivingen binnen de economie. Uiteraard is het onwaarschijnlijk dat dit in werkelijkheid ook het geval zou zijn, aangezien het proces van inkrimping en expansie van individuele ondernemingen kan worden beïnvloed door heel wat andere factoren, die in deze modellen buiten beschouwing worden gelaten.

Het is de bedoeling van deze paper om de omvang te bepalen van de intra-industriële werkgelegenheidsverschuivingen die worden veroorzaakt door de ondernemingsspecifieke aanwezigheid op de internationale markten. De gegevens waarvan gebruik wordt gemaakt, hebben betrekking op alle Belgische industriële ondernemingen van 1998 tot 2004, en bieden de mogelijkheid om te bepalen welke ondernemingen actief zijn op de internationale markten en op welke manier, d.w.z. via uitvoer, invoer en/of buitenlandse directe investeringen. Aan de hand van de gegevens kan tevens worden achterhaald welke ondernemingen toetreden tot of uittreden uit de internationale markten, en kunnen de oprichtingen en sluitingen van ondernemingen worden bepaald.

Uit de resultaten blijkt dat, na correctie voor de omvang en voor de kenmerken per bedrijfstak, de ondernemingen die actief zijn op de internationale markten gemiddeld een hogere werkgelegenheidsgroei kennen dan de zuiver binnenlandse ondernemingen. Deze resultaten verhullen evenwel een grote heterogeniteit. Alle types van ondernemingen die op verschillende manieren actief zijn op de internationale markten, lijken gelijktijdig banen te creëren en af te stoten. Derhalve lijken de internationale handel en de buitenlandse directe investeringen niet steeds gepaard te gaan met enkel een uitbreiding of een inkrimping

van de werkgelegenheid, maar met beide. De toetredes tot en de uittredingen uit de internationale markten lijken duidelijk verband te houden met respectievelijk de banencreatie en het banenverlies.

Wat het verschuivingseffect betreft, blijkt uit de bevindingen dat binnen welbepaalde industrietakken de aanwezigheid op de internationale markten goed is voor een klein percentage van de totale werkgelegenheidsverschuivingen, namelijk tussen circa 6 en 30 procent. Bovendien is het verschuivingseffect sterker voor grote dan voor kleine ondernemingen. Bij de laatste is de aanwezigheid op de internationale markten goed voor slechts 2 à 5 procent van de totale verschuivingen.

Deze resultaten sluiten aan bij de voorspellingen van de internationale handelsmodellen op basis van heterogene ondernemingen met betrekking tot de verschuiving van middelen naar ondernemingen die actief zijn op de internationale markten. Deze bevindingen zaaien evenwel ook twijfel over de dramatische effecten op de werkgelegenheidsverschuivingen, die in de populaire pers vaak worden toegeschreven aan de internationale handel, althans voor ontwikkelde landen zoals België, die recentelijk geen drastische periodes van liberalisering van de handel hebben doorgemaakt.